

Изм.№ 3303-89/17.05.2021

До:

Г-н Стефан Янев, Министър председател

Г-н Христо Бозуков, Министър на земеделието, храните и горите

Г-н Асен Личев, Министър на околната среда и водите

Копие:

ГД Околна среда

ГД Земеделие

Европейска комисия

Относно: Предложение за среща по системно нерешавани важни екологични проблеми по програмите за финансиране на Програмата за развитие на селските райони 2014-2022 и схемите за Директните плащания 2015-2022, както и техните възможни решения

Уважаеми г-н Янев,
Уважаеми дами и господа министри,

Обръщаме се към Вас във връзка със системно нерешавани важни проблеми при прилагане на схемите за Директните плащания и на мерки по Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) 2007 - 2013 и 2014 - 2020, които могат да доведат до обществени конфликти и спиране на ПРСР или отделни нейни компоненти.

От години сигнализираме отговорните държавни институции за представените по-долу нередности и настояваме за тяхното решаване, но липсва адекватна реакция от тяхна страна. В случай, че описаните нередности не бъдат коригирани за следващия планов период това може да доведе до наказателни процедури срещу България, финансови санкции, спиране на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони на България (2023 - 2027) или отделни негови компоненти.

В тази връзка настояваме за тяхното бързо решаване или модифициране на условията на някои схеми за Директните плащания и ПРСР и нейни компоненти в преходния период за 2021 г. и 2022 г., така че да не се стигне до загуба на финансови средства.

По-долу представяме проблемите и конфликтите, които възникват при **управление на земеделските земи** с финансиране от Директните плащания и ПРСР **в защитени зони от европейската мрежа "Натура 2000" и Националните паркове**, както и възможните решения.

1. **Изискване за почистване на дървета и храсти от пасища за субсидиране на постоянно затревени площи в зони от НАТУРА 2000, без оценка за съвместимост**, което влиза в конфликт с изискванията на Директивата за местообитанията и Директивата за птиците и е наказуемо по Наказателния кодекс (НК) на Р България.

Съгласно Наредба № 2 от 26 март 2018 г., за да бъдат подпомагани за поддържане на постоянно затревени площи, собствениците или ползвателите им трябва да са изчистили дърветата и храстите от ползваните територии. За подпомагане се допускат постоянно затревени площи, върху които има не повече от 100 броя храсти/дървета на хектар (чл. 8, ал. 2, т. 1). Тъй като оценката има елемент на субективизъм, стопанисващите пасищата се стремят да чистят почти всичко, за да не бъдат санкционирани или да рискуват да не получат субсидиране. Същата наредба изисква специално изчистване от пасищата на храстите от къпина, хвойна и клек (чл. 10, ал. 1, т. 2), които от своя страна са елементи на природни местообитания и местообитания на видове, защитени от европейската екологична мрежа "Натура 2000".

Трябва да отбележим, че листата на къпината и малината се ядат от пасищните домашни животни, а дъбовете осигуряват сянка и жълъд, който е полезен и допълнителен безплатен фураж за овце, кози, свине, говеда. Традиционно върху пасищата в България има дървесна и храстова растителност, които поддържат структурното им разнообразие и ги предпазват от ерозионни процеси. Не е необходимо пасищата да приличат на футболен стадион, за да поддържат тревопасни животни.

Регламентираните с Наредба № 2 (чл. 8 и чл. 10) изисквания влизат в противоречие както с нуждите за пашуване, така и с изискванията за опазване на европейски природни местообитания и местообитания на приоритетни за опазване животински видове. Те доведоха и продължават да стимулират унищожаването на квадратни километри местообитания в зони от "Натура 2000". Данни представени от Националния природонаучен музей показват значително увреждане и унищожаване на цели локални популации от защитени и застрашени видове, като двата вида сухоземни костенурки, пъстър и леопардов смок, жълтокоремник, белогръд таралеж и др. в резултат на премахването на дървесна и храстова растителност с шредери, често последвано от заравняване на терените с тежка верижна техника.

Следва да отбележим, че всяко едно искане за подпомагане (субсидиране) на поддържането и управление на постоянно затревена площ в "Натура 2000", свързано с чистене на дървета и храсти, трябва да се подлага на Оценка за съвместимост като гаранция, че чистенето на дървета и храсти няма да доведе до унищожаване на природни местообитания и местообитания на видове предмет на опазване в защитените зони.

Увреждането и унищожаването на местообитания в защитени зони е наказуемо и по НК на Р България, който предвижда лишаване от свобода до три години или пробация, както и глоба от две хиляди до десет хиляди лева. **Не е допустимо изпълнението на изискванията за субсидиране да води до наказателно производство по НК.**

РЕШЕНИЕ:

Премахване на изискването за чистене на дървета и храсти от пасищата в "Натура 2000" като условие за подпомагане (получаване на субсидии) за поддържане на постоянно затревени площи. Мониторинг на управлението на терени от слоя за "Постоянно затревени площи" и въвеждане на изискване за исторически преглед на предишното състояние на нови площи, предлагани за включване в него, с цел недопускане на субсидиен натиск за унищожаване на местообитания.

2. Неправомерно включване на площи от резервати и национални паркове в слоевете “Постоянно затревени площи” и “Площи, допустими за подпомагане”.

Резерватите и националните паркове са територии със строг режим на защита на природата. В резерватите пашата и земеделието са забранени (чл. 17, ал. 1 от Закон за защитените територии). В Националните паркове са забранени производствени дейности, а терени в тях може да се ползват само по реда на концесиите.

Управлението на националните паркове цели опазване и поддържане на биологичното разнообразие в екосистемите (чл. 18, ал. 2, т. 2 на ЗЗТ). Опазването на природата е приоритет пред останалите дейности в тях, съгласно чл. 2., ал. 2 на закона. В тази връзка поддържането на естествените процеси следва да има приоритет пред останалите дейности. При естествени условия на средата е нормално част от отворените пространства да обрастват с дървесна и храстова растителност, който процес се ускорява при ниска численост на диви копитни животни, които естествено поддържат тревните местообитания, поради което и опазването на тези животински видове е приоритет в трите национални парка.

Настоящата Стратегия за биологичното разнообразие на ЕС подкрепя поддържането на естествените процеси в природните системи и България ще отчита териториите поддържани с диви копитни животни, като територии, в които протичат естествени природни процеси. В тази връзка включването на тези територии в слоя “Постоянно затревени площи” и отчитането им към ЕК, като територии стопанисвани активно като пасища и ливади е крайно неподходящо.

Изключително странно е и включването на територии от национални паркове в специализирания слой “Площи, допустими за подпомагане”. Съобразно българското законодателство, на територията на националните паркове са забранени производствени дейности, а и с площите от териториите на националните паркове ние следва да отчитаме българския принос към Европейската стратегия за биологичното разнообразие.

РЕШЕНИЕ:

От слоя “Постоянно затревени площи” и от слоя “Площи, допустими за подпомагане” да се изключат териториите на резерватите и трите национални парка (НП Рила, НП Пирин и НП Централен Балкан).

3. Подмярката „Пасторализъм“ в Националните паркове

Прилагането на подмярката “Пасторализъм” на територията на Националните паркове бе предложена преди два програмни периода с идеята за използване на пашата като метод за подпомагане на биоразнообразието на отворените пространства в националните паркове.

За съжаление още в самото начало бе констатирано, че мярката не работи адекватно и прилагането и не води до желания ефект. Вместо това, на практика прилагането ѝ създава нови проблеми, а не решава проблемите, за които бе създадена. В тази връзка бе депозирана серия становища на учени и неправителствени организации.

По тази причина в т. 4 на Решение на МС № 31 от 14 януари 2021 година е възложено на УО на ПРСР да внесе

уведомления за извършване на екологична оценка и оценка за съвместимостта и при необходимост да извърши изменения в ПРСР 2014 - 2020 г.

РЕШЕНИЕ:

Да се спре подмярка "Пасторализъм" до извършване на необходимите оценки за съвместимост и евентуална изключително сериозна модификация на подмярката, а дотогава тя да отпадне като интервенция в Стратегическия план за земеделието за периода 2021 – 2027

4. Разораване на постоянно затревени площи и неспазване на българското законодателство за тяхното опазване.

Постоянно затревените площи се опазват по реда на Закона за подпомагане на земеделските производители. През последните години, в различни части на страната са констатирани няколко случая на редовно или спорадично разораване на постоянно затревени площи без никаква реакция от страна на МЗХГ, въпреки изпратени до тях сигнали.

Оставаме с впечатлението, че в изпълнение на приоритета за усвояване на субсидии по ПРСР, Министерството е взело политическо решение да не следи за спазването на Закона за подпомагане на земеделските производители относно опазването на постоянно затревените площи.

РЕШЕНИЕ:

- 1. МЗХГ да престане да толерира разораването на пасища и ливади и да започне да наказва нарушителите с предвидените в законодателството глоби и спиране на субсидии. Да се раздели слой "Площи, допустими за подпомагане" на три отделни подслоя - земеделски култури, трайни насаждения и пасища/ливади.***
- 2. МЗХГ да следи автоматично по ортофотоснимки и сателитна фотография за навлизане в слоя "Пасища/ливади" и съответно да налага санкции за това.***

С оглед ефективното процедиране по изложените проблеми, предлагаме съвместна среща на екипа „Зелени закони“ с експерти на МЗХГ и МОСВ в ресорите ПРСР и биоразнообразие.

С уважение,

Вера Стаевска,

Председател на УС на Сдружение за изследователски практики,

Инициатива „Зелени закони“, <https://www.zelenizakoni.com/>